

МАКСЮТА Микола

ЕКЗИСТЕНЦІЙНІСТЬ ВІЗІЙ ПРОБАЧЕННЯ В ГОРИЗОНТІ ОСВІТИ: НА ПОРОЗІ ЄВРОПИ

Аналізуючи порушені питання, у першу чергу, ми мусимо вести мову в життєбутійнісному сенсі стосовно здатності пробачати. Саме це за сучасних надскладних реалій набуває, або може набувати, відповідного статусу у просторі актуалізованих взаємин «людини дійової» та «людини переконань». До останнього, зокрема, привертав увагу Гегель у «Феноменології духу», наголошуючи, що якраз «обов'язок править за сутність моральної свідомості, а сама вона реальна та діяльна, і у своїй реальності та діяльності виконує обов'язок». Зобов'язальність не лише не обмежує, а навпаки, якраз активізує творчі прояви: для бутійнісно пов'язаної особистості із соціальними й культурними процесами. Для зобов'язаної особистості істотними є об'єктивне, толерантне сприймання й переосмислення різноспрямованих тенденцій та прояви індивідуальних якостей у формах зв'язку (освітнього рівня, життєвого досвіду та ін.), їхнього позитивного потенціалу із соціокультурними потребами й завданнями. Стрижень зобов'язальності – усвідомлення особистістю своєї життєвої, соціокультурної, політичної позиції. Але завдяки синтезуванню і неочікуваних випадковостей, скажімо, подій політичного життя, зобов'язальним поєднанням із умовами існування, так би мовити, завдяки «втягуванню у буття», життя, зокрема, духовно-культурне, політичне, ніби пролонгуються сповненою позиційно стверджувальною участю «людини діяльної». Тому «просити вибачення» та «бути вибаченим» (питання, що постійно привертало увагу провідних вітчизняних та західноєвропейських філософів, політологів та культурологів після Другої світової війни) – демонструвати якості шляхетної особистості, для якої конечними визначальними цілезорієнтовуючими принципами є зобов'язально-відповідальна система життєздійснення; проявляти спроможності глибокого й неупередженого *сприймання, бачення* й розуміння дійсності, незаангажованості збагнення життєвої неістотності явищ та подій, невідповідних потребам утвердження та зміцнення людського і людяного; свідчення закоріненої у внутрішньому досвіді властивості за новими актуальними вимірами сприймати раніше сформовані «червоні лінії» та «сміливо» й мужньо переорієнтовуючи відношення до екзистенційно вразливих подій, тим самим зніщувати подолання їх негативних наслідків.

Апелюючи до традиційного образного порівнювання із обручами діжки, позиції «просити вибачення» та «бути вибаченою» [2] притримуються завдяки зобов'язально-відповідальному досвіду. Особистість спроможна охопити і блокувати екзистенційно вразливі події минулого, тим самим обезкровлюючи, так би мовити, їхній вплив, коли пройдене природно відходить у минуле, вивільнюючи шлях творення майбутнього. Мислення людини зобов'язально-відповідальної демонструє позитивно стверджувальні пріоритети, красу і піднесеність відношення людини до світу і вже *тим самим* підносить, надихаючи на нові рівні творчо-самотворчого життєздійснення.

А формувати соціального суб'єкта, озброєного знаннями, уміннями й навиками слухати, чути, розпізнавати, розуміти, переосмислюючи в сучасних вимірах, голоси солідаризованого простору європейського буття – надактуальна місія сучасної вітчизняної системи освіти: формувати особистість, спроможну *відповідати* на виклики сучасності на засадах розуміння незбіжності «прощення» та «забування» – *розуміння відповідальної особистості*, для якої убоління за важкі злочини залишаються істотними нагадуваннями про можливі загрози в майбутньому.

«Прощення не означає, що ми забуваємо про вчинки іншої людини, всупереч приказці «прощати й забувати». Те, що ми не реагуємо негативно або не піддаємося негативним емоціям, не означає, що ми ніяк не відповідаємо на ці вчинки і дозволяємо іншим знову на скривдити. Прощення не означає, що ми не прагнемо справедливості або що злочинець залишається непокараним» [1, С. 264].

Вибачати – значить проявляти особистісні якості, так би мовити, «незацикленості» на жорстких проминальних збігах приводів та причин неадекватних моральним вимогам, нормам людяності лихих вчинків і злочинів. А натомість демонструвати зусилля виокремлювати, розрізняючи їх в багатоголосі суспільно-політичних процесів, зародки позитивних взаємин та підносити їх на вищий, вільний від недостойних гуманістичних здобутків, рівень.

Пробачати – значить перебувати в творчій атмосфері, позаяк, здійснений в такій атмосфері дарунок прощення стверджує в кінцевому підсумку правдиві засади життєбуття: отримання прощення не примножує значущість гуманістичних норм та цінностей, але нейтралізує, позбавляє потенційних руйнівних можливостей лихих вчинків формуванням пріоритетності гідності людськості та людяності. Барбара Кассен зазначає: «Пробачення як досконалий дар насправді є таким лише тоді, коли пробачається непробачне, прощається непростиме... Тільки пробачення, яке є неможливим, не підлягало б насправді жодним підрахункам і відповідало б своєму власному поняттю» [2, С. 465].

Наголошуючи на головних характеристиках сучасного розуміння пробачення, Барбара Кассен констатує: «Саме у горизонтальній площині «з», що відповідає не богословсько-політичному, а лише політичному виміру набуває чинності пробачення/розуміння. Зв'язок не дуальний, а плюралістичний, такий, що передбачає «ми» – це наче територія, яку по-новому відкриває побачення» [2, С. 46].

Так, історична поінформованість є необхідною передумовою утвердження особистості освіченої (в сучасному сенсі цього поняття), відмінністю якої є оволодіння цілісним образом конкретної епохи (соціально-філософська освіта), розумінням вагомості у ній різноспрямованих процесів, концепцій та явищ суспільно-політичного життя (політологічна освіта) та національно-культурного розвитку (культурологічна освіта): епохи як живого світу, але і з лакунами провин та злочинів, із донесенням вимоги неунікненності покарань за злочини та повного відшкодування збитків наслідків військової агресії. Життєва необхідність володіння адекватними знаннями минулого, розвиненою історичною пам'яттю, у тому числі, безперечно, й всебічними знаннями про лихі події, про сучасні військові злочини, геноцидальні війни рашиських агресорів проти України та українців, має бути продовжена до збагачення необхідності всебічного переосмислення історичних знань, поглиблення історичної пам'яті та вироблення сучасної культури мислення, коли інформація (вичерпна,

змістовна, не спотворена!) трансформується в статус форми культурного, політичного буття особистості. На її виховання, утвердження й покликана спрямовуватися освітня система.

Література

1. Далай-Лама (2017). Книга радості: вічне щастя в мінливому світі. Харків. 400.
2. Кассен Б. (2011). Пробачати. Європейський словник філософії: лексикон неперекладностей. Пер. з фр. Київ: Дух і Літера. 464-467.

**Ministry of Education
and Science of Ukraine**

**National University of Life
and Environmental Sciences of
Ukraine**

**Faculty of Humanities
and Pedagogy**

**Uniwersytet
Pomorski
w Słupsku**

**Дипломатична
академія
України**

**University of
Reading**

**NATIONAL UNIVERSITY OF LIFE
AND ENVIRONMENTAL SCIENCES OF UKRAINE
Faculty of Humanities and Pedagogy
Department of Philosophy and International Communication**

**INTERNATIONAL AND INTERCULTURAL COMMUNICATION
IN SHAPING UKRAINE'S IMAGE:
DEVELOPMENT STRATEGIES**

**MATERIALS
OF THE INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE**

May 01, 2025

Kyiv

Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку: зб. матеріалів Міжнародної наук.-практ. конф. Київ, 01 травня, 2025 р. Київ: Міленіум, 2025. 178с.

Збірник укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Міжнародна і міжкультурна комунікація у формуванні іміджу України: стратегії розвитку», що її провела кафедра філософії та міжнародної комунікації гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is compiled on materials of the International scientific and practice conference «International and intercultural communication in shaping Ukraine's image: development strategies» a held by the Department of Philosophy and International Communication of the Faculty of Humanities and Pedagogy of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. All the materials are synchronized with the guidelines of the conference.

Forscientists, lecturers, postgraduates, students.

Редакційна колегія:

Шинкарук В.Д., д-р філ. наук, проф. (голова); Балалаєва О. Ю., канд. пед. наук, доц., Вакулик І.І., канд. філ. наук, доц.; Культенко В.П., канд. філос. наук, доц., Лаута О.Д., канд. філос. наук, доц., Савицька І.М., канд. філос. наук, доц., Христюк С.Б., канд. іст. наук, доц.

Схвалено до друку на засіданні вченої ради
гуманітарно-педагогічного факультету, протокол № 9 від 17.04.2025

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, покликання на них і засвідчують відсутність плагіату.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів.

© НУБіП України, 2025

© Автори, 2025